

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

De vsu Declamationum. cap. 18.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

Nec deerit vnquam materia, si vt par est studijs & lectioni librorum bonorum sit additus, nam quæ sæpè repetita sunt frugesunt in corde, & ore dicentis, quæ de nouo inuenta, nouo animi feruore enunciantur. Præterea ipse Concionator quotidiano vsu edoctus, sit se ipso magis idoneus, ac semper in dies meliora, & vtiliora dicet, nisi se inerti otio tradens, velit etiã veteranus primis rudimentorum præludijs esse contentus: sit ergo diligens, & solers in legendis idoneis libris antiquis potissimum, verum ex ijs quoque, qui de nouo eduntur, in quibus sæpè multa tractantur, quæ nostis temporibus egregiè quadrant, poterit commodè suum locupletare thesaurum.

De vsu Declamationum. Cap. XVIII.

Cum scriptio iungendus est vsus declamationum, est autem Declamatio verarum causarum imitatio quadam inter domesticos parietes, adhibita actione, ac voce, sicut fieri deberet in publicis actionibus. Harum vsus apud Græcos fuit antiquissimus, vt ex Platone cognoscimus, apud Romanos ferè non extitit ante tempora Ciceronis, sed ex eo tempore viguit. Inter Christianos legimus D. Marcum in Ecclesia Alexandrina instituisse Academiam, in qua sese exercerent, vt fierent apti ad animarum salutem tractandam, sicut etiam temporibus Bas. Nazian. August. Nostris temporibus loco declamationum sunt, quæ priuatim habentur, conciones exercitationis causa, sub vno aliquo monitore. Quod genus exercitationis meo iudicio maximè futuro Concionatori necessarium, vt fiat vtiliter hæc poterunt obseruari.

Primum varia argumenta tractentur, vt per omnia concionum genera exercitatio eat, modò proponatur laudatio, vt est inuenire apud Hieronymum: Chriſ. Nazian. Basil. Modò Adhortatio, nunc Consolatio in aduersis, nonnunquam communis aliquis locus, vt de prouidentia Dei, de vita actiua, & contemplatiua, aliquando explicanda figura aliqua veteris testamenti, & applicanda nouo, & alia id genus; Possèt sæpè concionaturò assignari aliqua ex Euangelio, vel alio scripturæ loco sententia, quæ tractetur.

Secundo in priuatis hisce concionibus ea ratio dicendi obseruanda est, quã obseruare oportebit in publico, cū enim ideo fiant huiusmodi declamationes, vt sic assuescamus ijs modis quos ad populos habere necesse sit, imitatio adhibenda est eo-

Declamandi
modus qualis
esse debeat.

Primo.
Omnia gene
ra concionũ
tractanda.

Secundo.
Obseruandus
modus qui in
publico.

M rum,

rum, quæ publica requirit concio. Reprehendenda vitia populi, explicanda ea, quæ ad populi doctrinam, & catechismum pertinent, excitandi varij affectus, & præsertim odium peccatorum, accomodanda sunt vniuersalia ad particulares mores; notanda morum deprauatio, exclamandum contra peccantes, & alia imitanda, quæ vera actio postulat.

Tertio.
Dicant ad
persuadendū.

Tertio vt dicant ad persuadendū aliquid, cum ad hoc maxime vsus declamandi inferuire debeat, exerceant triplex orationis munus, doceant aliquid, mouendis insistant affectibus, tum vehementibus, tum sedatis, & simul sit modus dicendi cum aliqua delectatione; In his exerceant varias vocum inflexiones, & (vt inter nostros vocare solemus) Tonos, & vocis varietate vtantur: Quæ dicunt, serio, & cum quadam efficacia pronuncient non frigide, non lente, non acceleratè, nõ quasi reddant memoriter orationem latinam, vt sæpè audiui; scripturas non multas afferant, sed examinent, & ex eis argumeta sumant ad persuadendum, & materiam ad motum: vtantur breuissimo exordio, & epilogo ad amplificationem accommodato.

Quarto.
Præscribendus
aliquando certus
liber.

Quarto Meo iudicio esset commodum vt qui exercentur iuuenibus in hisce declamationibus, præest, si minus semper saltem sæpè si non omnibus, saltem aliquibus præscribat librum, in quo materia concionis esset ex parte disposita, vt non multum temporis in inuentione rerum, ac dispositione ponendum sit, sed occupentur magis qui sunt declamaturi in formanda concione, & affectibus varianda, & earum vsu rerum quas in proposito authore habent: Nec est difficile inuenire varios sermones sanctorum vel aliorum, qui varias communes sententias & scripturas tractant, ea tamen est adhibenda conditio, vt declamator non iisdem omnino verbis, & sententijs affigatur, sed maturè pro arbitrio, & adijcere possit, & si quid melius venerit in mentem, afferre. Hoc autem adiumentum videtur mihi afferre triplicem utilitatem. Primo qui exercentur fere assuescunt vitiora, & meliora, dicere, quam innere ipsi possint, siue ob temporis breuitatem, siue ob tyrocinium operis. Deinde minus temporis, in paranda declamatione insunt, quod tempus disciplinarum, quibus plerique vacant, studijs parum opportunè detrahi solet. Postremo quod mihi videtur ad rem maximè pertinere, melius declamabunt. Nam vsu compertum est inter agendum hos, qui cum difficultate concionem parant, laborare in verbis, & rebus etiam, scripturis memoriæ retinendis, quippè quibus multum abstulerit temporis occupatio.

patio conquirendi res, ac mentem sollicitudo, & cura defatigarit: ex quo fit, ut nequeant expedite pronunciare, non dominari voci; non obtinere in dicendo libertatem; non excitare affectus, dum totum ingenium idque fessum occupant ne desit eis materia; ne memoria fluctuet, ne hæreant inter dicendum, quæ difficultas ex parte abesset si facilius potuissent declamationem comparare.

Quinto ut hæc private cõciones cum fructu instituuntur, oportet præfici virum iudicio acrem, & in hac facultate quantum fieri potest peritum, præsertim ut ceteri habeant ei fidem, seque admoneri facile ab eo patiantur, sique non defungendi muneris causa, sed serid hoc magisterium exequatur. Semper adit cum declamatur, & singula diligenter advertat, non solum si quid in doctrina erratum sit, sed etiam in rerum inventione, argumentorum vi, num certum quidpiam fuerit dicenti propositum, ad quod persuadendum, veluti ad scopum tota eius dictio ferretur, quæ fuerit forma, & ordo; An aliquem affectum suo loco excitaverit, an usus sit amplificationibus ad res suo loco commendandas, an pronuntiatio, & vox sit familiaris, an loquatur ex animo, & cum pondere, an cum feruore spiritus; Rursum in prudentia quam consideratus in verbis, ac rebus; quam grauis in actione; & gestibus fuerit; Hæc, & alia obseruabit accuratus præfectus, & prudenter, ut cuiusque facultas feret, (qua non omnes omnia possunt) monebit. Ac videretur vtile, ut monitus, post aliquod tempus nouam conuentionem haberet, in qua conaretur notata in priore, vitia emendare. Sexto inter declamatores, qui propediem sunt in publicum prodituri, essent frequentius exercendi. Rara enim declamatio bis, terue in anno parere consuetudinem; corrigere vitia; inducere, & confirmare quæ recta sunt nequit. Quod si frequens adhiberetur domi exercitatio, & liberalis, & seriam commonitio, non interdum, (quod fit) etiam muliercula vitia viderent.

Admonitor aliquis præficiendus.

De Admonitore vel Instructore. Cap. XIX.

DE monitore hæc præterea dixerim, si in artibus ac muneribus ceteris planè in hoc maximè, & vtile, & necessariū esse credimus ducem, ac monitorem. Multa sunt hic, & gratia, quæ peritorum iudicio, & prudentum consilio indigent, cum nemo possit esse sui bonus Index, suum enim cuique pul-

Quam necessarius admonitor.

M 2 chrum.